

Convention on the Rights of the Child

Ηνωμένα Έθνη

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

CRC/C/GRC/CO/4-6

Περιοχή: Γενική

28 Ιουνίου 2022

Πρωτότυπο: Αγγλικά

Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Καταληκτικές παρατηρήσεις επί των συνδυασμένων τέταρτης έως έκτης περιοδικών εκθέσεων για την Ελλάδα*

I. Εισαγωγή

1. Η Επιτροπή εξέτασε τις συνδυασμένες τέταρτη έως έκτη περιοδικές εκθέσεις για την Ελλάδα¹ κατά την 2584η και 2585η συνεδρίασή της², που πραγματοποιήθηκε στις 3 και 4 Μαΐου 2022, και υιοθέτησε τις παρούσες καταληκτικές παρατηρήσεις κατά την 2630η συνεδρίασή της, που πραγματοποιήθηκε στις 3 Ιουνίου 2022.

2. Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την υποβολή των συνδυασμένων τέταρτης έως έκτης περιοδικών εκθέσεων του Συμβαλλόμενου Κράτους και των γραπτών απαντήσεων στον κατάλογο θεμάτων, που επέτρεψαν την καλύτερη κατανόηση της κατάστασης των δικαιωμάτων των παιδιών στο Συμβαλλόμενο Κράτος. Η Επιτροπή εκφράζει την εκτίμησή της για τον διάλογο που πραγματοποιήθηκε ουσιαστικά με την πολυτομεακή αντιπροσωπεία του Συμβαλλόμενου Κράτους.

II. Μέτρα που ελήφθησαν ως ανταπόκριση και πρόοδος που επιτεύχθηκε από το Συμβαλλόμενο Κράτος

3. Η Επιτροπή χαιρετίζει ιδιαίτερα την πρόοδο που σημείωσε το Συμβαλλόμενο Κράτος όσον αφορά τα ασυνόδευτα παιδιά μεταναστών, τα παιδιά Ρομά και τα παιδιά με αναπηρία, την έγκριση του πρώτου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα δικαιώματα του παιδιού, το 2021, και την κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την

* Εγκρίθηκε από την Επιτροπή κατά την ενενηκοστή της σύνοδο (3 Μαΐου-3 Ιουνίου 2022).

¹ CRC/C/GRC/4-6.

² Βλέπε CRC/C/SR.2584 και CRC/C/SR.2585.

πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, το 2018, της Διεθνούς Σύμβασης για την προστασία όλων των προσώπων από την αναγκαστική εξαφάνιση, το 2015, και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, το 2014.

III. Κύριοι τομείς ανησυχίας και συστάσεις

4. Η Επιτροπή υπενθυμίζει στο Συμβαλλόμενο Κράτος το αδιαίρετο και την αλληλεξάρτηση όλων των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση και τονίζει τη σημασία όλων των συστάσεων που περιέχονται στις παρούσες καταληκτικές παρατηρήσεις. Η Επιτροπή θα ήθελε να επιστήσει την προσοχή του Συμβαλλόμενου Κράτους στις συστάσεις που αφορούν τους ακόλουθους τομείς, για τους οποίους πρέπει να ληφθούν επείγοντα μέτρα: νομοθεσία (παράγραφος 7), (παράγραφος 18), βία κατά των παιδιών (παράγραφος 27), παιδιά που στερούνται οικογενειακού περιβάλλοντος (παράγραφος 31), παιδιά με αναπηρίες (παράγραφος 34) και παιδιά αιτούντα άσυλο, πρόσφυγες και μετανάστες (παράγραφος 40).

5. Η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος να διασφαλίσει την υλοποίηση των δικαιωμάτων των παιδιών σύμφωνα με τη Σύμβαση, το Προαιρετικό Πρωτόκολλο σχετικά με τη συμμετοχή παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο σχετικά με την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, καθ' όλη τη διαδικασία εφαρμογής της Ατζέντας 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Καλεί το Συμβαλλόμενο Κράτος να διασφαλίσει την ουσιαστική συμμετοχή των παιδιών στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων που αποσκοπούν στην επίτευξη και των 17 στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, στο βαθμό που αφορούν τα παιδιά.

A. Γενικά μέτρα εφαρμογής (άρθρα 4, 42 και 44 (6))

Νομοθεσία

6. Ενώ επισημαίνει την έντονη νομοθετική δραστηριότητα, η Επιτροπή ανησυχεί για τα πολυάριθμα υφιστάμενα κενά και τον κατακερματισμένο ακόμη χαρακτήρα της ελληνικής νομοθεσίας σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.

7. Η Επιτροπή προτρέπει το Συμβαλλόμενο Κράτος να συγκεντρώσει τις αποσπασματικές/κατακερματισμένες διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας σε ένα ολιστικό νομικό πλαίσιο και να τις αναθεωρήσει, όπου χρειάζεται, προκειμένου να εισαχθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα παιδικής προστασίας.

Ολοκληρωμένη πολιτική και στρατηγική

8. Ενώ επισημαίνει την υιοθέτηση του πρώτου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το 2021, και τη δημιουργία του Εθνικού Μηχανισμού για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των σχεδίων δράσης για τα δικαιώματα του παιδιού, η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) να διασφαλίσει ότι το Εθνικό Σχέδιο Δράσης είναι εξοπλισμένο με χρονικά προσδιορισμένους και μετρήσιμους στόχους και ειδικό προϋπολογισμό για την εφαρμογή του,

(β) να ενεργοποιήσει τον Εθνικό Μηχανισμό και να διασφαλίσει την παρακολούθηση και αξιολόγηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης σε εθνικό και τοπικό επίπεδο,

(γ) να χαράξει μια ολοκληρωμένη πολιτική και μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τα παιδιά που θα περιλαμβάνει όλους τους τομείς που καλύπτονται από τη Σύμβαση και θα διαθέτει επαρκείς ανθρώπινους, τεχνικούς και οικονομικούς πόρους για την εφαρμογή τους, και θα διασφαλίζει ότι τα παιδιά και οι οργανώσεις που εργάζονται για τα δικαιώματά τους συμμετέχουν στην προετοιμασία, την εφαρμογή και την αξιολόγηση της πολιτικής, της στρατηγικής και των σχεδίων δράσης.

Συντονισμός

9. Ενώ επισημαίνει ότι η Ελλάδα δεν διαθέτει μόνιμο όργανο με επαρκή εξουσία και επαρκή εντολή για το συντονισμό όλων των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την εφαρμογή της Σύμβασης σε διυπουργικό, διατομεακό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε ανεπαρκή σαφήνεια των ρόλων και των αρμοδιοτήτων με αποτέλεσμα επικαλυπτόμενες και αντικρουόμενες πρωτοβουλίες, η Επιτροπή προτρέπει το Συμβαλλόμενο Κράτος να θεσπίσει σαφείς νομικές εντολές για τα τομεακά υπουργεία και να παράσχει επαρκείς πόρους στον Εθνικό Μηχανισμό Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Κατανομή των πόρων

10. Ενώ επισημαίνει τη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, η Επιτροπή υπενθυμίζει το γενικό σχόλιό της αριθ. 19 (2016) και επαναλαμβάνει τις προηγούμενες συστάσεις της³ προς το Συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) Συνέχιση της αύξησης και της ιεράρχησης των κονδυλίων του προϋπολογισμού για τη διασφάλιση της εφαρμογής των δικαιωμάτων του παιδιού σε όλα τα επίπεδα, για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας, μεταξύ άλλων με την αύξηση των κονδυλίων

³ CRC/C/GRC/CO/2-3, παρ. 18.

για κοινωνικές υπηρεσίες για οικογένειες και παιδιά, για την υγειονομική περίθαλψη και την εκπαίδευση και για τα παιδιά που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, προστατεύοντάς τα από περικοπές, συμπεριλαμβανομένων των περικοπών στη χρηματοδότηση από εξωτερικές πηγές,

(β) Θέσπιση δημοσιονομικής διαδικασίας με σαφείς κατανομές για τα παιδιά στους σχετικούς τομείς και οργανισμούς, με ειδικούς δείκτες και με συστήματα εντοπισμού και παρακολούθησης,

(γ) Επένδυση στη διασφάλιση της βιωσιμότητας και των δράσεων παρακολούθησης των υπηρεσιών που χρηματοδοτούνται από εξωτερικές πηγές, ιδίως από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία.

Συλλογή δεδομένων

11. Υπενθυμίζοντας το γενικό σχόλιό της αριθ. 5 (2003) και τις προηγούμενες συστάσεις της⁴, η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος να δημιουργήσει μια κεντρική βάση δεδομένων για τα παιδιά με αναλυτικά στοιχεία για όλους τους τομείς της Σύμβασης και των προαιρετικών της πρωτοκόλλων και να αναπτύξει δείκτες που συνάδουν με τη Σύμβαση.

Ανεξάρτητη παρακολούθηση

12. Η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος να διαθέσει επαρκείς οικονομικούς πόρους στον Κύκλο Δικαιωμάτων του Παιδιού της Ανεξάρτητης Αρχής του Συνηγόρου του Πολίτη, ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητά του.

Διάδοση, ευαισθητοποίηση και κατάρτιση

13. Η Επιτροπή επαναλαμβάνει τις συστάσεις της⁵ προς το Συμβαλλόμενο Κράτος να ενισχύσει τις προσπάθειές του για τη διάδοση και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη Σύμβαση και τα προαιρετικά πρωτόκολλά της και να διασφαλίσει συστηματική, υποχρεωτική και συνεχή κατάρτιση σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού για τους αρμόδιους επαγγελματίες, όπως κοινωνικούς λειτουργούς, υγειονομικούς, εκπαιδευτικούς, την αστυνομία και τις δικαστικές αρχές.

Συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών

⁴ Ό.π., παράγραφος 20.

⁵ Ό.π., παρ. 23 και 25.

14. Η Επιτροπή σημειώνει τον αξιοσημείωτο ρόλο των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) στην παροχή υπηρεσιών σε παιδιά, ιδίως σε παιδιά πρόσφυγες, παιδιά που ζητούν άσυλο και παιδιά που βρίσκονται σε κατάσταση μετανάστευσης, και χαιρετίζει την θέσπιση της διαπίστευσης των ΜΚΟ για τη διευκόλυνση της συνεργασίας με τις αρμόδιες αρχές του Συμβαλλόμενου Κράτους. Η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος να εντείνει τη συνεργασία με τις ΜΚΟ, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εκπροσωπούν τα παιδιά που ανήκουν στη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης, και να τις εμπλέξει ουσιαστικά στην ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση των πολιτικών, των προγραμμάτων και της νομοθεσίας σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών, καθώς και στην προετοιμασία των περιοδικών εκθέσεων βάσει της Σύμβασης.

Δικαιώματα των παιδιών και επιχειρηματικός τομέας

15. Επισημαίνοντας την κεντρική σημασία του τουρισμού για το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν και την απασχόληση και την έκθεση στην ατμοσφαιρική ρύπανση στο Συμβαλλόμενο Κράτος, η Επιτροπή, υπενθυμίζοντας το γενικό σχόλιό της αριθ. 16 (2013), συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος :

(α) να θεσπίσει, να εφαρμόσει και να παρακολουθεί κανονισμούς για να διασφαλίσει ότι ο επιχειρηματικός τομέας, συμπεριλαμβανομένου του τομέα του τουρισμού, συμμορφώνεται με τα διεθνή πρότυπα στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των παιδιών, της υγείας, της εργασίας και του περιβάλλοντος,

(β) να διεξάγει εκστρατείες ευαισθητοποίησης της τουριστικής βιομηχανίας και του ευρύτερου κοινού σχετικά με την πρόληψη της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών στο πλαίσιο των ταξιδιών και του τουρισμού, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στα αγόρια μετανάστες- να ενισχύσει τη συλλογή δεδομένων σχετικά με το θέμα αυτό- και να εξετάσει το ενδεχόμενο επικύρωσης της Σύμβασης-Πλαισίου του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (UNWTO) για την τουριστική δεοντολογία.

(γ) Να εναρμονίσει την τρέχουσα πολιτική της για τον έλεγχο του κλίματος, μεταξύ άλλων σε σχέση με την οικιακή θέρμανση και τον τομέα των μεταφορών, με την υποχρέωσή της να προστατεύει τα δικαιώματα των παιδιών, ιδίως τα δικαιώματα στην υγεία, την τροφή και το επαρκές βιοτικό επίπεδο, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό,

(δ) να εξετάσει τις επιπτώσεις/τον αντίκτυπο της κλιματικής αλλαγής στα δικαιώματα του παιδιού στην ενεργειακή της πολιτική, μεταξύ άλλων σε σχέση με την εξόρυξη ορυκτών καυσίμων και τις επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων.

B. Ορισμός του παιδιού (άρθρο 1)

16. Ενώ επισημαίνει ότι τα παιδιά ανεξαρτήτως ηλικίας μπορούν να συνάψουν γάμο μετά από δικαστική έγκριση ως εξαίρεση βάσει του Αστικού Κώδικα ή υπό τη δικαιοδοσία του Μουφτή, η Επιτροπή καλεί το Συμβαλλόμενο Κράτος να καταργήσει όλες τις εξαιρέσεις του νόμου που επιτρέπουν το γάμο για παιδιά κάτω των 18 ετών.

Γ. Γενικές αρχές (άρθρα 2-3, 6 και 12)

Μη διάκριση¹⁷. Η Επιτροπή χαιρετίζει την έκδοση του νόμου αριθ. 4443/2016 και του νόμου αριθ. 4285/2014, τη σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, την έγκριση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (2020-2023), την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής για την ένταξη των Ρομά (2021-2030) και του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την ένταξη των Ρομά (2017-2021), καθώς και τα νομοθετικά και πολιτικά μέτρα που έχουν ληφθεί για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των παιδιών που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις στην εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη και τις συνθήκες υγιεινής. Ωστόσο, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί για τα εξής:

(α) τις συνεχιζόμενες διακρίσεις και αρνητικές συμπεριφορές σε βάρος των παιδιών Ρομά, των παιδιών με αναπηρία, των παιδιών που ανήκουν στη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης, των παιδιών αιτούντων άσυλο και προσφύγων και των παιδιών σε καταστάσεις μετανάστευσης, καθώς και των παιδιών μονογονεϊκών ή/και γονέων μεταναστών που στερούνται νομιμοποιητικά έγγραφα, οι οποίες επηρεάζουν την πρόσβασή τους στην εκπαίδευση, περιορίζουν την πρόσβασή τους σε κοινωνικοοικονομικά δικαιώματα και υπηρεσίες και τα διατηρούν σε κατάσταση φτώχειας,

(β) τις ανεπαρκώς καταγγελλόμενες περιπτώσεις βίας, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομικής βίας και των εγκλημάτων μίσους, κατά των Ρομά και των πληθυσμών μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, και την έλλειψη πρόσβασης στη δικαιοσύνη,

(γ) την ανεπαρκή προβολή και συμμετοχή των ΜΚΟ που ασχολούνται με μειονοτικά ζητήματα στο Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας και την κατάργηση το 2019 της Ειδικής Γραμματείας για την κοινωνική ένταξη του πληθυσμού των Ρομά,

(δ) Την έλλειψη αναλυτικών δεδομένων για τα παιδιά που βρίσκονται σε κατάσταση ευαλωτότητας.

18. Υπενθυμίζοντας τον στόχο 10.3 των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και τις προηγούμενες συστάσεις της⁶, η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος:

- (α) να εντείνει τα μέτρα για να διασφαλίσει ότι τα παιδιά Ρομά, τα παιδιά που ανήκουν στη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης, τα παιδιά με αναπηρία, τα παιδιά πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, τα παιδιά σε καταστάσεις μετανάστευσης και τα παιδιά μονογονεϊκών ή/και γονέων μεταναστών που στερούνται νομιμοποιητικά έγγραφα, έχουν αποτελεσματική πρόσβαση σε επισιτιστική ασφάλεια, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, στέγαση, νερό, συνθήκες υγιεινής, κοινωνικές υπηρεσίες και αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, και να διασφαλίσει την τακτική και συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων των μέτρων που λαμβάνονται,
- (β) να διερευνά και να διώκει περιπτώσεις εγκλημάτων με ρατσιστικά, εθνικά και θρησκευτικά κίνητρα, να τιμωρεί τους δράστες με αποτρεπτικές κυρώσεις και να παρέχει επαρκή αποζημίωση στα θύματα- να δημιουργεί και να προωθεί τρόπους για τα παιδιά και τους φροντιστές τους να προσφεύγουν στη δικαιοσύνη σε περιπτώσεις διακρίσεων- και να ενθαρρύνει έντονα την καταγγελία εγκλημάτων μίσους,
- (γ) Να υιοθετήσει μια συνεκτική εθνική στρατηγική ένταξης και να αναλάβει εκστρατείες στα μέσα ενημέρωσης για την προώθηση της ανεκτικότητας, της συμβίωσης, του σεβασμού της διαφορετικότητας, του διαλόγου και της ένταξης και να ευαισθητοποιήσει το κοινό σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων,
- (δ) Να δημοσιοποιήσει το έργο του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας και να διασφαλίσει ότι οι ΜΚΟ που ασχολούνται με θέματα μειονοτήτων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εκπροσωπούν τα παιδιά Ρομά και τα παιδιά της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη, εκπροσωπούνται σε αυτό,
- (ε) να διασφαλίσει ότι η εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας και του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την ένταξη των Ρομά παρακολουθείται και αξιολογείται,
- (στ) να ενισχύσει τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τα παιδιά Ρομά, τα παιδιά με αναπηρίες, τα παιδιά που διαβιούν στο δρόμο, τα παιδιά σε καταστάσεις μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που βρίσκονται σε παράτυπες καταστάσεις, τα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων και άλλες ομάδες παιδιών σε ευάλωτες καταστάσεις.

⁶ Ό.π., παρ. 27.

Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού

19. Ενώ επισημαίνει ότι ο νόμος αριθ. 4636/2019 αναγνωρίζει την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού όσον αφορά τη διεθνή προστασία και ότι ο νόμος αριθ. 4554/2018 θέτει κανόνες για τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος όσον αφορά τα ασυνόδευτα παιδιά μεταναστών, η Επιτροπή υπενθυμίζει το γενικό σχόλιό της αριθ. 14 (2013) και συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος :

(α) να ενσωματώσει και να ερμηνεύει και να εφαρμόζει με συνέπεια το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του ως πρωταρχικό στοιχείο σε όλες τις διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες, αποφάσεις, πολιτικές, προγράμματα και έργα που αφορούν και έχουν αντίκτυπο στα παιδιά,

(β) να αναπτύξει και να εφαρμόσει διαδικασίες και κριτήρια - και να παράσχει συστηματική κατάρτιση και καθοδήγηση σε όλους τους αρμόδιους επαγγελματίες - για την αξιολόγηση και τον προσδιορισμό του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού σε κάθε τομέα που καλύπτεται από τη Σύμβαση, καθώς και για την παροχή της δέουσας βαρύτητας στην αρχή αυτή ως πρωταρχική σκέψη.

Σεβασμός προς τις απόψεις του παιδιού

20. Ενώ επισημαίνει τη μείωση της ηλικίας ψήφου στα 17 έτη (νόμος αριθ. 4406/2016), η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος :

(α) να διασφαλίσει την αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας που αναγνωρίζει το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού σε σχετικές νομικές διαδικασίες, μεταξύ άλλων με τη θέσπιση συστημάτων και/ή διαδικασιών για τους κοινωνικούς λειτουργούς και τα δικαστήρια ώστε να συμμορφώνονται με την αρχή και με την ανάπτυξη της ικανότητάς τους να χρησιμοποιούν τα εν λόγω συστήματα και διαδικασίες,

(β) να διασφαλίσει ότι οι συμμετοχικές δομές, συμπεριλαμβανομένης της Βουλής των Εφήβων και των μαθητικών συμβουλίων, εκπροσωπούν παιδιά με διαφορετικό εθνοτικό, θρησκευτικό, γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο, καθώς και παιδιά με αναπηρίες,

(γ) να προωθήσει την ουσιαστική και ενδυναμωμένη συμμετοχή όλων των παιδιών στην οικογένεια, στην εναλλακτική φροντίδα, στις κοινότητες και στα σχολεία και να συμπεριλάβει τα παιδιά στη λήψη αποφάσεων σε όλα τα θέματα που αφορούν τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών θεμάτων.

Δ. Πολιτικά δικαιώματα και ελευθερίες (άρθρα 7-8 και 13-17)

Καταχώρηση της γέννησης, του ονόματος και της ιθαγένειας

21. Ενώ χαιρετίζει την υιοθέτηση του νόμου αριθ. 4554/2018 και του νόμου αριθ. 4332/2015, η Επιτροπή υπενθυμίζει τον στόχο 16.9 των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος:

- (α) να διευκολύνει περαιτέρω την πρόσβαση στις διαδικασίες καταχώρισης γεννήσεων και στα έγγραφα ταυτότητας, καθώς και στη διόρθωση των πιστοποιητικών γέννησης για τα παιδιά Ρομά και τα παιδιά μεταναστών γονέων, δωρεάν,
- (β) να καταργήσει την απαίτηση επικυρωμένου πιστοποιητικού γάμου για την εγγραφή και των δύο γονέων στο πιστοποιητικό γέννησης του παιδιού τους,
- (γ) Να θεσπίσει νομικές εγγυήσεις για την πρόληψη της ανιθαγένειας των παιδιών που γεννιούνται από αλλοδαπούς γονείς και των παιδιών που γεννιούνται από ομόφυλα ζευγάρια και να διευκολύνει την πρόσβασή τους στην ελληνική ιθαγένεια,
- (δ) να καθιερώσει διαδικασίες προσδιορισμού της ανιθαγένειας,
- (ε) να εξετάσει το ενδεχόμενο επικύρωσης της Σύμβασης του 1961 για τη μείωση της ανιθαγένειας και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την ιθαγένεια του 1997.

Δικαίωμα στην ταυτότητα

22. Η Επιτροπή καλεί το Συμβαλλόμενο Κράτος να διασφαλίσει το δικαίωμα των παιδιών να διατηρούν την ταυτότητά τους σε περιπτώσεις εγκατάλειψης σε ιδρύματα και να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με την καταγωγή τους, εάν γεννηθούν μέσω τεχνολογιών υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών παρένθετης μητρότητας και δότη, καθώς και σε περίπτωση υιοθεσίας.

Ελευθερία της θρησκείας

23. Ενώ χαιρετίζει τις τροποποιήσεις που απαγορεύουν στα σχολεία να τηρούν αρχεία σχετικά με το θρήσκευμα των παιδιών και προβλέπουν τη δυνατότητα απαλλαγής από το μάθημα των θρησκευτικών για τους μη ορθόδοξους μαθητές, η Επιτροπή επαναλαμβάνει την προηγούμενη σύστασή της⁷ να διασφαλίσει και να προωθήσει το σεβασμό του δικαιώματος του παιδιού στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας, και συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος :

- (α) να εφαρμόσει την απόφαση αριθ. 28/2019 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και την απόφαση αριθ. 1759-1760/2019 του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου για την αφαίρεση της αναφοράς στο θρήσκευμα από τους φακέλους των σχολείων και τα απολυτήρια,

⁷ Ο.π., παρ. 35.

(β) να διασφαλίσει ότι όλοι οι μαθητές, ανεξάρτητα από τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις τους ή τις πεποιθήσεις των γονέων τους, μπορούν να απαλλαγούν από το μάθημα των θρησκευτικών, μεταξύ άλλων με την αναθεώρηση της υπουργικής απόφασης της 22ας Ιανουαρίου 2018,

(γ) να επανεξετάσει τον νόμο αριθ. 344/1976 για την κατάργηση της απαίτησης καταχώρισης του θρησκευάτος των γονέων στα πιστοποιητικά γέννησης.

Δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή

24. Ενώ επισημαίνει την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/800, η Επιτροπή επαναλαμβάνει την προηγούμενη σύστασή της⁸ να διασφαλίσει η Ελλάδα τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής του παιδιού και τη μη αποκάλυψη ιδιωτικών πληροφοριών στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών και διαδικασιών προστασίας του παιδιού, καθώς και να ασκήσει δίωξη για παραβιάσεις και να επιβάλει αποτρεπτικές κυρώσεις, μεταξύ άλλων όσον αφορά τα μέσα ενημέρωσης.

Πρόσβαση στις κατάλληλες πληροφορίες

25. Υπενθυμίζοντας το γενικό σχόλιό της αριθ. 25 (2021), η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) να προστατεύει τα παιδιά από πληροφορίες και υλικό που είναι επιβλαβή για την ευημερία τους, μεταξύ άλλων με την ανάπτυξη ειδικών κατευθυντήριων γραμμών και κώδικα δεοντολογίας για τα μέσα ενημέρωσης, την πρόβλεψη μηχανισμών για τη δίωξη των παραβιάσεων και την ενίσχυση του ψηφιακού αλφαριθμητισμού και των δεξιοτήτων των παιδιών, των εκπαιδευτικών και των γονέων,

(β) Να διασφαλίσει ότι τα παιδιά έχουν πρόσβαση σε ποικίλες πληροφορίες και υλικό σε γλώσσες που μπορούν να κατανοήσουν,

(γ) Να παρέχει πληροφορίες στις γλώσσες των παιδιών μεταναστών και σε μορφές φιλικές προς τα παιδιά σχετικά με τα δικαιώματά τους, τις διοικητικές διαδικασίες, την πρόσβαση σε διεθνή προστασία, την υγειονομική περίθαλψη, τη στέγαση και την εκπαίδευση.

Ε. Βία κατά των παιδιών (άρθρα. 19, 24 (3), 28 (2), 34, 37 (α) και 39)

Βία κατά των παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας, της κακοποίησης και της παραμέλησης

⁸ Ό.π., παρ. 37.

26. Η Επιτροπή χαιρετίζει την καθιέρωση αυστηρότερων ποινών για τη σεξουαλική βία κατά των παιδιών, την έκδοση του νόμου αριθ. 4322/2015 και του νόμου αριθ. 4823/2021, τη σύσταση 72 υπηρεσιών ενδοοικογενειακής βίας και τη δημιουργία "σπιτιών παιδιών" για την εξέταση παιδιών θυμάτων και μαρτύρων σεξουαλικής βίας και εμπορίας ανθρώπων με τρόπο που να αποφεύγεται η θυματοποίηση (βλ. νόμο αριθ. 4478/2017). Ωστόσο, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί σοβαρά για τα εξής:

(α) την έλλειψη μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αντιμετώπιση όλων των μορφών βίας κατά των παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας και της σωματικής τιμωρίας,

(β) την αύξηση του αριθμού των περιπτώσεων σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης παιδιών, μεταξύ άλλων σε σχέση με υλικό σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, εντός του κύκλου εμπιστοσύνης και όσον αφορά τα παιδιά μεταναστών, ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία για την εκτίμηση του μεγέθους του φαινομένου,

(γ) τον αναφερόμενο εκφοβισμό στα σχολεία, μεταξύ άλλων με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου,

(δ) την έλλειψη εξειδικευμένων υπηρεσιών για τα παιδιά που είναι θύματα τέτοιας κακοποίησης, καθώς και φιλικών προς τα παιδιά πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο αναζήτησης αποζημίωσης, ενώ τα "σπίτια των παιδιών" δεν είναι πλήρως λειτουργικά,

(ε) τα χαμηλά ποσοστά παρέμβασης, διερεύνησης, δίωξης και καταδίκης σε περιπτώσεις σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης παιδιών,

(στ) την έλλειψη πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή, και τις κυρώσεις που επιβάλλονται για παραβιάσεις, της νομοθεσίας που απαγορεύει την ενδοοικογενειακή βία, τη σωματική τιμωρία και τον εκφοβισμό.

27. Υπενθυμίζοντας το γενικό σχόλιό της αριθ. 13 (2011), η Επιτροπή καλεί το Συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) να αναπτύξει περαιτέρω την εθνική βάση δεδομένων για όλες τις περιπτώσεις βίας κατά των παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας, και να προβεί σε συνολική αξιολόγηση της έκτασης, των αιτιών και της φύσης της βίας αυτής, προκειμένου να διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την πρόληψη και την καταπολέμησή της,

(β) να διασφαλίσει ότι η απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας, του εκφοβισμού και της ενδοοικογενειακής βίας καλύπτει όλα τα περιβάλλοντα και επιβάλλεται αποτελεσματικά, μεταξύ άλλων με την παρακολούθηση της εφαρμογής του νόμου αριθ. 3500/2006 και του νόμου αριθ. 4322/2015,

(γ) να ευαισθητοποιήσει τα παιδιά, τους φροντιστές, τους εκπαιδευτικούς και άλλους επαγγελματίες που εργάζονται για τα παιδιά και με τα παιδιά σχετικά με την απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας, του εκφοβισμού και της ενδοοικογενειακής βίας και να αναπτύξει ευρείες εκστρατείες για την προώθηση θετικών, μη βίαιων και συμμετοχικών μορφών ανατροφής και πειθαρχίας των παιδιών,

(δ) να θεσπίσει μηχανισμούς, διαδικασίες και κατευθυντήριες γραμμές για τη διασφάλιση και την προώθηση της υποχρεωτικής καταγγελίας και της διυπηρεσιακής παρέμβασης σε όλες τις περιπτώσεις βίας κατά παιδιών· και να ενισχύσει την κατάρτιση των εκπαιδευτικών και των επαγγελματιών του τομέα της υγείας για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση διαφόρων μορφών βίας, μεταξύ άλλων με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου,

(ε) να διασφαλίσει ότι τα παιδιά έχουν πρόσβαση σε εμπιστευτικούς, φιλικούς προς τα παιδιά μηχανισμούς καταγγελιών, συμπεριλαμβανομένων των τηλεφωνικών γραμμών, για την αναφορά όλων των μορφών βίας και κακοποίησης, και να ενθαρρύνει τα παιδιά να τους χρησιμοποιούν,

(στ) να διασφαλίζει ότι: (i) οι περιπτώσεις βίας κατά των παιδιών καταγγέλλονται και διερευνώνται αμέσως, εφαρμόζοντας μια φιλική προς τα παιδιά και πολυτομεακή προσέγγιση για την αποφυγή τραυματισμού του παιδιού- (ii) παρέχονται αποζημιώσεις στα παιδιά-θύματα- και (iii) οι δράστες διώκονται και τιμωρούνται δεόντως και αποτρέπονται από την επαφή τους με παιδιά, ιδίως υπό την επαγγελματική τους ιδιότητα,

(ζ) να καταστεί το Σπίτι του Παιδιού με έδρα την Αθήνα (βάσει του νόμου αριθ. 4478/2017) ένας τόπος όπου τα παιδιά θύματα και μάρτυρες βίας θα λαμβάνουν όλες τις εξειδικευμένες υπηρεσίες που χρειάζονται σε ένα μέρος, και να αναπτυχθεί περαιτέρω η ιδέα αυτή και να γενικευτεί σε ολόκληρη τη χώρα, ενώ παράλληλα να ενθαρρυνθούν τα δικαστήρια να το χρησιμοποιούν για τη συλλογή μαρτυριών από παιδιά, να αποφεύγονται οι επαναλαμβανόμενες ερωτήσεις και να επιτρέπεται η οπτικοακουστική καταγραφή των μαρτυριών ως αποδεικτικό στοιχείο στις δικαστικές διαδικασίες,

(η) να παρέχει εξειδικευμένες υπηρεσίες και πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με την αποζημίωση για τα παιδιά θύματα βίας, συμπεριλαμβανομένης της ψυχολογικής υποστήριξης, ώστε να διασφαλιστεί η αποκατάσταση και η επανένταξή τους, και να διαθέσει οικονομικούς, ανθρώπινους και τεχνικούς πόρους στις δημόσιες αρχές και τις ΜΚΟ που υποστηρίζουν αυτό το έργο.

Επιβλαβείς πρακτικές

28. Υπενθυμίζοντας την κοινή γενική σύσταση αριθ. 31 της Επιτροπής για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών/γενικό σχόλιο αριθ. 18 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2014) και τον στόχο 5.3 των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, η Επιτροπή καλεί το Συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) να ευαισθητοποιήσει σχετικά με τις βλαβερές συνέπειες του παιδικού γάμου στη σωματική και ψυχική υγεία και την ευημερία των κοριτσιών, στοχεύοντας ιδιαίτερα στην κοινότητα των Ρομά και τη μουσουλμανική μειονότητα στη Θράκη, να ενθαρρύνει την καταγγελία παιδικών γάμων και να δημιουργήσει συστήματα προστασίας για τα θύματα,

(β) να ενισχύσει τις προσπάθειές του για την πρόληψη του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων σε σχέση με τα κορίτσια μετανάστριες,

(γ) να διασφαλίσει ότι κανένα παιδί, συμπεριλαμβανομένων των ίντερσεξ παιδιών, δεν υποβάλλεται σε περιττή ιατρική ή χειρουργική θεραπεία κατά την παιδική ηλικία, και να παρέχει κοινωνικές, ιατρικές και ψυχολογικές υπηρεσίες, καθώς και επαρκή συμβουλευτική, υποστήριξη και αποζημιώσεις στα ίντερσεξ παιδιά και τις οικογένειές τους.

ΣΤ. Οικογενειακό περιβάλλον και εναλλακτική φροντίδα (άρθρα. 5, 9-11, 18 (1)-(2), 20-21, 25 και 27 (4))

Οικογενειακό περιβάλλον

29. Η Επιτροπή, επισημαίνοντας το νόμο αριθ. 4808/2021 και το νόμο αριθ. 4800/2021, συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος :

(α) Να προωθήσει την ισότιμη γονική μέριμνα και να διασφαλίσει ότι και οι δύο γονείς, ανεξαρτήτως οικογενειακής κατάστασης, έχουν κοινές γονικές ευθύνες σύμφωνα με το νόμο και στην πράξη, σύμφωνα με το άρθρο 18 (1) της Σύμβασης,

(β) Σε περίπτωση γονικού χωρισμού, να διασφαλίζει ότι εφαρμόζεται η κοινή γονική μέριμνα, εκτός εάν δεν είναι προς το συμφέρον του παιδιού, και να ενισχύει την ικανότητα των δικαστικών αρχών να προβαίνουν σε αυτή την αξιολόγηση,

(γ) να ενισχύσει την οικογενειακή υποστήριξη και τις υπηρεσίες που βασίζονται στην κοινότητα, καθώς και τη συνεργασία μεταξύ της κοινωνικής προστασίας, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης και άλλων κοινοτικών υπηρεσιών, διαθέτοντας παράλληλα επαρκείς πόρους γι' αυτές, για την πρόληψη της εγκατάλειψης των παιδιών και του οικογενειακού χωρισμού,

(δ) να προλαμβάνουν τις απαγωγές παιδιών, μεταξύ άλλων με την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης για τις αστικές πτυχές της διεθνούς απαγωγής παιδιών, και να εξετάζουν το ενδεχόμενο να απαιτείται γραπτή συναίνεση όταν ένα παιδί ταξιδεύει στο εξωτερικό με τον έναν γονέα.

Παιδιά που στερούνται οικογενειακού περιβάλλοντος

30. Μολονότι χαιρετίζει την έκδοση του νόμου αριθ. 4538/2018 και της υπουργικής απόφασης αριθ. 13734/538, καθώς και την έναρξη, τον Μάιο του 2021, της εκστρατείας ευαισθητοποίησης για την αναδοχή και τη δημιουργία κοινοτικών κέντρων, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί για τα εξής:

(α) Την υπερίδρυματοποίηση των παιδιών που στερούνται γονικής μέριμνας και την έλλειψη επαρκών επιλογών φροντίδας σε επίπεδο οικογένειας λόγω έλλειψης πόρων και καταρτισμένου προσωπικού,

(β) την έλλειψη προτύπων για την παροχή φροντίδας και την ανεπαρκή επανεξέταση των τοποθετήσεων, παρά τον μεγάλο αριθμό τοποθετήσεων που διαχειρίζονται ιδιωτικά ιδρύματα και η εκκλησία,

(γ) τις ανεπαρκείς προσπάθειες για τη διασφάλιση του δικαιώματος των παιδιών που βρίσκονται υπό φροντίδα να ακούγονται οι απόψεις τους και να έχουν επαφή με τους γονείς τους,

(δ) την νοσηλεία παιδιών που δεν χρειάζονται φροντίδα ελλείψει χώρων επείγουσας φιλοξενίας και την έλλειψη μέριμνας για τις ειδικές ανάγκες των παιδιών που βρίσκονται σε κατάσταση ευαλωτότητας,

(ε) την ανεπαρκή υποστήριξη των παιδιών που εγκαταλείπουν τη φροντίδα.

31. Υπενθυμίζοντας τις κατευθυντήριες γραμμές για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών, η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος :

(α) Να εφαρμόσει τη πρόσφατα υιοθετηθείσα Εθνική Στρατηγική αποϊδρυματοποίησης, μαζί με ένα συγκεκριμένο και χρονικά προσδιορισμένο σχέδιο δράσης με προϋπολογισμό και πιστώσεις προσωπικού για την πρόληψη και τη σταδιακή κατάργηση της ιδρυματοποίησης, μέσω (i) της στήριξης των οικογενειών που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις, ii) της παραπομπής τους σε κατάλληλες υπηρεσίες, μεταξύ άλλων για την ενίσχυση των γονικών δεξιοτήτων, και iii) της υποστήριξης επιλογών φροντίδας με βάση την οικογένεια,

(β) να διασφαλίζεται ότι τα παιδιά χωρίζονται από την οικογένειά τους μόνο εάν αυτό είναι προς το συμφέρον τους και μετά από συνολική αξιολόγηση της κατάστασής τους,

και ότι η φτώχεια, οι αναπηρίες ή η έλλειψη εγγράφων ταυτοποίησης δεν αποτελούν ποτέ τη μοναδική δικαιολογία για τον χωρισμό της οικογένειας,

(γ) να παρακολουθεί την εφαρμογή του νόμου αριθ. 4538/2018 και να προωθεί και να ενισχύει περαιτέρω την ικανότητα της αναδοχής, μεταξύ άλλων με τη διεξαγωγή εθνικής εκστρατείας πρόσληψης αναδόχων γονέων και την παροχή τακτικής και επαρκούς κατάρτισης για αυτούς πριν και κατά τη διάρκεια της τοποθέτησης των παιδιών, ιδίως όσον αφορά την αναδοχή παιδιών με ειδικές ανάγκες και ασυνόδευτων παιδιών μεταναστών,

(δ) να ενισχύει την συλλογή δεδομένων σχετικά με τα περιβάλλοντα εναλλακτικής φροντίδας και τα παιδιά που ζουν σε αυτά, μεταξύ άλλων όσον αφορά τα ιδιωτικά και τα εκκλησιαστικά ιδρύματα,

(ε) να αναπτύξει και να εφαρμόσει εθνικά πρότυπα για την ποιοτική εναλλακτική φροντίδα σε όλες τις μορφές φροντίδας, τόσο σε δημόσια, ιδιωτικά όσο και σε εκκλησιαστικά ιδρύματα, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη στελέχωση και τους χώρους- να παρέχει κατάρτιση στο προσωπικό που εργάζεται στα ιδρύματα για να ενισχύει την ευαισθητοποίησή του όσον αφορά τα δικαιώματα και τις ανάγκες των παιδιών που στερούνται οικογενειακού περιβάλλοντος- να παρακολουθεί τον σεβασμό των δικαιωμάτων των παιδιών- και να διασφαλίζει τακτικές, περιοδικές και ουσιαστικές αναθεωρήσεις των τοποθετήσεων, με σκοπό τη διευκόλυνση των οικογενειακών επιστροφών ή των λύσεων που βασίζονται στην οικογένεια, μεταξύ άλλων παρέχοντας την αναγκαία προς τούτο στήριξη στις οικογένειες,

(στ) να παρέχει ευκαιρίες σε όλα τα παιδιά που βρίσκονται υπό φροντίδα να διατηρούν επαφή με τους γονείς τους και να ακούγονται και να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις τους,

(ζ) να αναπτύξει λύσεις επείγουσας φροντίδας ώστε να τερματιστεί η πρακτική της νοσηλείας των παιδιών που χρήζουν προσωρινής φροντίδας- και να διασφαλίσει ότι η παροχή φροντίδας ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών που ανήκουν σε εθνικές ή θρησκευτικές μειονότητες, των παιδιών με συμπεριφορικά, ψυχολογικά ή/και ψυχοκοινωνικά προβλήματα, των παιδιών με αναπηρίες, των παιδιών που βρίσκονται σε σύγκρουση με το νόμο και των ασυνόδευτων παιδιών μεταναστών,

(η) να διασφαλίσει επαρκή υποστήριξη για τα παιδιά που εγκαταλείπουν τη φροντίδα, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων παιδιών μεταναστών, και να αναπτύξει περαιτέρω τις υπηρεσίες που βασίζονται στην κοινότητα και την υποστηριζόμενη ανεξάρτητη διαβίωση.

Υιοθεσία

32. Η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος:

- (α) να μειώσει τις περιττές διαδικαστικές καθυστερήσεις, μεταξύ άλλων όσον αφορά την αντικατάσταση της συγκατάθεσης των βιολογικών γονέων, και να αναθεωρήσει αναλόγως τη νομοθεσία,
- (β) να αντιμετωπίσει τη σύγκυση μεταξύ υιοθεσίας και αναδοχής - στη νομοθεσία, καθώς και μεταξύ των επαγγελματιών και του κοινού,
- (γ) να ενισχύσει την δυναμικότητα των υπηρεσιών υιοθεσίας, καθώς και τη γνώση και της εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σε θέματα διακρατικής υιοθεσίας,
- (δ) Να διασφαλίσει την παρακολούθηση και τις υπηρεσίες μετά την υιοθεσία,
- (ε) Να εξετάσει το ενδεχόμενο επέκτασης της υιοθεσίας στα ομόφυλα ζευγάρια.

Ζ. Παιδιά με αναπηρία (άρθρο 23)

33. Παρότι επισημαίνει την υιοθέτηση του πρώτου εθνικού σχεδίου δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και την εκπόνηση της Εθνικής Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης για την αποϊδρυματοποίηση, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί για:

- (α) την έλλειψη αναλυτικών δεδομένων για τα παιδιά με αναπηρία και πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή της στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης,
- (β) τα υψηλά ποσοστά ιδρυματοποίησης των παιδιών με αναπηρία, ειδικά των παιδιών με πολλαπλές και ψυχοκοινωνικές αναπηρίες,
- (γ) την περιορισμένη υποστήριξη των γονέων παιδιών με αναπηρία, ιδίως εκείνων με σοβαρές και πολλαπλές αναπηρίες, καθώς και με αυτισμό και αναπτυξιακές διαταραχές- και τις περιφερειακές ανισότητες στην παροχή εξειδικευμένης ιατρικής και κοινωνικής υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην ημερήσια φροντίδα και στον ελεύθερο χρόνο και το παιχνίδι, η οποία επηρεάζεται από τις ελλείψεις του προϋπολογισμού, την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και τη διακοπή του επιδόματος αναπηρίας,
- (δ) τις αναφορές για βία και απάνθρωπες συνθήκες στα ιδρύματα.

34. Υπενθυμίζοντας το γενικό σχόλιό της αριθ. 9 (2006), η Επιτροπή καλεί την Ελλάδα να υιοθετήσει μια προσέγγιση της αναπηρίας με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα, να καταρτίσει μια ολοκληρωμένη και χωρίς αποκλεισμούς στρατηγική για τα παιδιά με αναπηρία και

(α) να οργανώσει τη συλλογή δεδομένων, με ανάλυση κατά ηλικία, φύλο, αναπηρία και περιοχή, και να αναπτύξει ένα αποτελεσματικό και εναρμονισμένο σύστημα για την έγκαιρη ανίχνευση και παρέμβαση, μεταξύ άλλων για παιδιά με αυτισμό και αναπτυξιακές διαταραχές, προκειμένου να διευκολύνει την πρόσβαση των παιδιών με όλους τους τύπους αναπηρίας στην εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, την κοινωνική προστασία και τις υπηρεσίες υποστήριξης,

(β) να ενισχύσει την εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης για την αποϊδρυματοποίηση και να κλείσει επείγοντως το Κέντρο Φροντίδας Παιδιών στα Λεχαινά,

(γ) να αντιμετωπίσει τα βαθύτερα αίτια της ιδρυματοποίησης των παιδιών με αναπηρία, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της υποστήριξης των γονέων στις αστικές, αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές και στα νησιά- να διασφαλίσει τη διαθεσιμότητα και την πρόσβαση σε υπηρεσίες ημερήσιας φροντίδας, κατ' οίκον νοσηλείας και ανακούφισης- να διαθέσει επαρκείς προϋπολογισμούς και να απασχολήσει προσωπικό εκπαιδευμένο για να εργάζεται με παιδιά με αναπηρία και να ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες τους- να αναπτύξει κοινοτικές και εξωνοσοκομειακές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης με επαρκή αριθμό εκπαιδευμένων επαγγελματιών υγείας- και να παρέχει ευκαιρίες και εγκαταστάσεις για αναψυχή και παιχνίδι,

(δ) να διερευνήσει επείγοντως και να ασκήσει δίωξη για τις περιπτώσεις βίας σε ιδρύματα παιδικής μέριμνας, μεταξύ άλλων μέσω της ad hoc και συστηματικής παρακολούθησής τους.

Η. Βασική υγεία και ευημερία (αρ. 6, 18 (3), 24, 26, 27 (1)-(3) και 33)

Υγεία και υπηρεσίες υγείας

35. Ενώ χαιρετίζει το νόμο αριθ. 4368/2016, η Επιτροπή υπενθυμίζει το γενικό σχόλιό της αριθ. 15 (2013) και το στόχο 3.8 των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) να διασφαλίσει την αποτελεσματική πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της χορήγησης του Αριθμού Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ) και της Κάρτας Υγείας Αλλοδαπών, κατά περίπτωση, στα παιδιά Ρομά, στα παιδιά που βρίσκονται σε κατάσταση μετανάστευσης, στα παιδιά που ζουν στο δρόμο και σε άλλα παιδιά που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις,

(β) να ενισχύσει την πρόσβαση σε οδοντιατρικές και οφθαλμολογικές υπηρεσίες και σε εμβολιασμούς, με παράλληλη ευαισθητοποίηση των γονέων σχετικά με τα οφέλη τους,

(γ) Να διασφαλιστεί επαρκής αριθμός εξειδικευμένου υγειονομικού προσωπικού, συμπεριλαμβανομένων παιδίατρων, νοσηλευτών και ειδικών ψυχικής υγείας, σε όλες τις περιφέρειες, καθώς και σε απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές, και σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης,

(δ) να εξετάσει το ενδεχόμενο εισαγωγής διαπολιτισμικών διαμεσολαβητών στην υγειονομική περίθαλψη,

(ε) να αντιμετωπίσει τον υποσιτισμό, συμπεριλαμβανομένου του υπερβολικού βάρους και της παχυσαρκίας, μεταξύ των παιδιών και να προωθήσει τον υγιεινό τρόπο ζωής και τη σωματική δραστηριότητα.

Υγεία των εφήβων

36. Ενώ επισημαίνει την εισαγωγή από το 2021 στα σχολεία της εκπαίδευσης σε θέματα σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, η Επιτροπή ανησυχεί για το χαμηλό επίπεδο χρήσης της αντισύλληψης και την έλλειψη πληροφοριών σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της αυτοκτονικής συμπεριφοράς μεταξύ των παιδιών. Υπενθυμίζοντας τις γενικές παρατηρήσεις της αριθ. 4 (2003) και αριθ. 20 (2016), και τους στόχους 3.4, 3.5 και 3.7 των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) να διασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που δεν πηγαίνουν σχολείο και εκείνων που ζουν σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, λαμβάνουν εμπιστευτικές και φιλικές προς τα παιδιά πληροφορίες και υπηρεσίες σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε αντισυλληπτικά,

(β) να αντιμετωπίσει τα ζητήματα ψυχικής υγείας μεταξύ των εφήβων, συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων που συμβάλλουν στην αυτοκτονική συμπεριφορά- και να αυξήσει τη διαθεσιμότητα και την προσβασιμότητα των παιδοψυχιάτρων και των παιδοψυχολόγων και να ενθαρρύνει τα παιδιά να αναζητούν υπηρεσίες ψυχικής υγείας, χωρίς στίγμα,

(γ) να συνεχίσει τις προσπάθειές του για την πρόληψη της κατάχρησης ουσιών και να παρέχει προσβάσιμες και φιλικές προς τους νέους υπηρεσίες θεραπείας και υποστήριξης της εξάρτησης από ουσίες.

Βιοτικό επίπεδο

37. Ενώ επισημαίνει τις προσπάθειες του Συμβαλλόμενου Κράτους για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας, η Επιτροπή ανησυχεί ότι εξακολουθεί να ζει σε συνθήκες φτώχειας περίπου το ένα τρίτο των παιδιών και τα μισά από αυτά βιώνουν σοβαρές υλικές στερήσεις. Υπενθυμίζοντας τον στόχο 1.3 των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος:

- (α) να άρει τα εμπόδια για την πρόσβαση των γονέων σε οικονομική στήριξη και να δημιουργήσει ένα κοινοτικό σύστημα καθολικών κοινωνικών υπηρεσιών που θα ενισχύει και θα επιτρέπει στις οικογένειες να φροντίζουν κατάλληλα τα παιδιά τους,
- (β) να αυξήσει τη χρήση της παιδικής φροντίδας βελτιώνοντας την πρόσβαση και τα κίνητρα για τους γονείς,
- (γ) Να θεσπίσει νομικές διατάξεις για τη δημιουργία ενός συστήματος κοινωνικής στέγασης με δίκαια και διαφανή κριτήρια κατανομής.

Θ. Εκπαίδευση, αναψυχή και πολιτιστικές δραστηριότητες (άρθρα 28-31)

Εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής κατάρτισης και του επαγγελματικού προσανατολισμού

38. Η Επιτροπή, ενώ επισημαίνει τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τη βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση των παιδιών που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις, υπενθυμίζει τους στόχους 4.1, 4.2 και 4.5 των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος να ενισχύσει τη συμμετοχικότητα του εκπαιδευτικού του συστήματος, και:

- (α) να άρει τα εμπόδια για την εγγραφή στο σχολείο και να διασφαλίσει ότι τα παιδιά με αναπηρίες, τα παιδιά Ρομά, τα παιδιά αιτούντα άσυλο, τα παιδιά πρόσφυγες και τα ασυνόδευτα παιδιά μεταναστών εντάσσονται αμέσως, παραμένουν και ολοκληρώνουν την κύρια προσχολική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής τους,
- (β) να συλλέγει και να αναλύει αναλυτικά δεδομένα σχετικά με τη σχολική φοίτηση και τη σχολική εγκατάλειψη, ώστε να ενημερώνει τις πολιτικές, τον προγραμματισμό και τον προϋπολογισμό της για να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις ανάγκες αυτών των παιδιών,
- (γ) Να διασφαλίσει επαρκή αριθμό και ποιότητα εκπαίδευσης στα μειονοτικά σχολεία με το πρόγραμμα σπουδών στην ελληνική και τουρκική γλώσσα και να εκσυγχρονίσει και να ευθυγραμμίσει τα προγράμματα σπουδών, το εκπαιδευτικό υλικό και την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην ελληνική και τουρκική γλώσσα, με σκοπό να διασφαλίσει το δικαίωμα των παιδιών που ανήκουν στη μουσουλμανική μειονότητα

της Θράκης να λαμβάνουν ποιοτική εκπαίδευση, μαζί με την επίσημη γλώσσα, στη μητρική τους γλώσσα, σύμφωνα με τα άρθρα 2, 14, 29 και 30 της Σύμβασης,

(δ) να ενεργοποιήσει και ενσωματώσει την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς για τα παιδιά με αναπηρίες, μεταξύ άλλων με τη διάθεση επαρκών και εξειδικευμένων οικονομικών, ανθρώπινων και τεχνικών πόρων στα σχολεία, την πρόσληψη επαρκούς αριθμού εκπαιδευτικών και βοηθών διδασκαλίας, την ανάπτυξη προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας και εκπαιδευτικού υλικού και την εξασφάλιση εύλογων διευκολύνσεων στο σχολείο- και να ζητήσει τη βοήθεια του Ταμείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF) στο θέμα αυτό,

(ε) να ενισχύσει την ποιότητα της μάθησης, και τις οριζόντιες δεξιότητες, στα σχολεία, να διασφαλίσει τη σχολική μεταφορά και να διασφαλίσει ότι τα σχολεία είναι πλήρως και με ασφάλεια προσβάσιμα και εξοπλισμένα με κατάλληλες υποδομές και εκπαιδευτικές τεχνολογίες,

(στ) να αναπτύξει και να προωθήσει την ποιοτική επαγγελματική κατάρτιση και να διευκολύνει την ισότιμη πρόσβαση σε αυτήν,

(ζ) να αντιμετωπίσει τις ανισότητες που δημιουργούνται από την κρίση νόσου του κορονοϊού (COVID-19) κατά τη διάρκεια της κατ' οίκον εκπαίδευσης, μεταξύ άλλων με τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας εξοπλισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών και επαρκούς πρόσβασης στο Διαδίκτυο, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στα παιδιά που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις,

(η) να διαθέσει επαρκείς οικονομικούς, ανθρώπινους και τεχνικούς πόρους για την επέκταση της κάλυψης, της ικανότητας και της παρακολούθησης της προσχολικής εκπαίδευσης και να διασφαλίσει την πρόσβαση σε αυτήν, μεταξύ άλλων σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, για παιδιά με αναπηρίες, παιδιά Ρομά, παιδιά αιτούντα άσυλο και προσφυγόπουλα και ασυνόδευτα παιδιά, και να διασφαλίσει επαρκή αριθμό δίγλωσσων προσχολικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν τη μουσουλμανική μειονότητα στη Θράκη,

(θ) Να εντατικοποιήσει τις προσπάθειες για την προώθηση του σεβασμού της διαφορετικότητας και της ειρηνικής συμβίωσης μέσω της εκπαίδευσης, με έμφαση στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών, στα σχολικά προγράμματα σπουδών και σε δράσεις θετικής επικοινωνίας σε τοπικό επίπεδο για την αντιμετώπιση των αρνητικών αντιλήψεων και στερεοτύπων,

(ι) να διασφαλίσει το δικαίωμα όλων των παιδιών στην ανάπαυση και τον ελεύθερο χρόνο και στην ενασχόληση με ψυχαγωγικές δραστηριότητες και να διατηρήσει

επαρκή αριθμό πιστοποιημένων παιδικών χαρών για μικρά παιδιά και χώρων για εφήβους.

I. Ειδικά μέτρα προστασίας (άρθρα. 22, 30, 32-33, 35-36, 37 (β)-(δ) και 38-40)

Παιδιά αιτούντα άσυλο, πρόσφυγες και μετανάστες

39. Η Επιτροπή επισημαίνει το σχέδιο νομικού πλαισίου για τη δημιουργία ενός ενιαίου εθνικού συστήματος επιτροπείας για τα ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες, την έναρξη λειτουργίας ειδικής γραμμής βοήθειας το 2021 και τη μετεγκατάσταση πάνω από 1.000 ασυνόδευτων παιδιών μεταναστών σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επισημαίνει επίσης τη σύσταση της Ειδικής Γραμματείας για την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών-μεταναστών υπό το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, την υιοθέτηση της εθνικής στρατηγικής προστασίας (2021-2025) και τον εθνικό μηχανισμό προστασίας για τα ασυνόδευτα παιδιά που ζουν σε επισφαλείς συνθήκες. Λαμβάνοντας υπόψη τις πολυάριθμες παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών που ζητούν άσυλο, προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα και σημειώνοντας επίσης ότι το Συμβαλλόμενο Κράτος φιλοξενεί μεγάλο αριθμό ασυνόδευτων παιδιών μεταναστών και παιδιών από την Ουκρανία, η Επιτροπή ανησυχεί σοβαρά για τα εξής:

(α) τις αναφορές για αναγκαστικές επιστροφές ("pushbacks") οικογενειών και παιδιών μεταναστών και για την παρενόχληση υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διασώζουν μετανάστες και τους παρέχουν βοήθεια,

(β) Την κράτηση παιδιών μεταναστών για σκοπούς ταυτοποίησης,

(γ) Την γενικευμένη και ακατάλληλη διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας,

(δ) Την έλλειψη εγγυήσεων για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών στο νόμο αριθ. 4636/2019,

(ε) Τις καθυστερήσεις στην ενεργοποίηση του συστήματος επιτροπείας για τα ασυνόδευτα παιδιά,

(στ) τις επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης στα κέντρα υποδοχής στα νησιά του Αιγαίου, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου δηλητηρίασης από μόλυβδο στον καταυλισμό Μαυροβουνίου στη Λέσβο, ενώ δεν υπάρχουν επαρκή και βιώσιμα καταλύματα και εξακολουθούν να υπάρχουν «ασφαλείς ζώνες»

(ζ) την έλλειψη πρόσβασης σε τρόφιμα και υγειονομική περίθαλψη, καθώς και τα ανησυχητικά ποσοστά σωματικών και ψυχικών παθήσεων, συμπεριλαμβανομένου του αυτοτραυματισμού και των προσπαθειών αυτοκτονίας,

(η) "Μια ανταπόκριση δύο ταχυτήτων για τους πρόσφυγες", μία για τους Ουκρανούς και μία για όλους τους άλλους πρόσφυγες.

40. Υπενθυμίζοντας τις κοινές γενικές παρατηρήσεις αριθ. 3 και αριθ. 4 (2017) της Επιτροπής για την προστασία των δικαιωμάτων όλων των διακινούμενων εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους/αριθ. 22 και αριθ. 23 (2017) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού, καθώς και το γενικό σχόλιο αριθ. 6 (2005) της Επιτροπής σχετικά με τη μεταχείριση των ασυνόδευτων και χωρισμένων παιδιών εκτός της χώρας καταγωγής τους, η Επιτροπή καλεί το Συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) να τερματίσει την πρακτική των αναγκαστικών επιστροφών ("pushbacks") οικογενειών και παιδιών μεταναστών και να διασφαλίσει ότι τα παιδιά αυτά ταυτοποιούνται ατομικά, καταγράφονται και προστατεύονται από την επαναπροώθηση, μεταξύ άλλων μέσω αποτελεσματικής πρόσβασης σε διαδικασίες ασύλου και δωρεάν νομικής και ανθρωπιστικής βοήθειας, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 22 και 37 της Σύμβασης- να υιοθετήσει δεσμευτικούς κώδικες συμπεριφοράς για τους συνοριακούς υπαλλήλους και να δημιουργήσει έναν ανεξάρτητο μηχανισμό παρακολούθησης των συνόρων, να διεξάγει εμπεριστατωμένες έρευνες σχετικά με τις αναφερθείσες περιπτώσεις επαναπροώθησης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εντοπίστηκαν στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης, και να θέσει προ των ευθυνών τους τους υπεύθυνους διώκοντάς τους- να παράσχει στήριξη, αποζημίωση και προστασία στα παιδιά θύματα- και να σταματήσει όλα τα μέτρα παρενόχλησης των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διασώζουν μετανάστες και τους παρέχουν βοήθεια,

(β) να απαγορεύσει πλήρως την τοποθέτηση παιδιών σε κέντρα κράτησης μεταναστών, να διασφαλίσει ότι δεν εφαρμόζεται πλέον η προστατευτική επιτήρηση και να δώσει προτεραιότητα στην άμεση μεταφορά των παιδιών που ζητούν άσυλο και των οικογενειών τους από τα κέντρα κράτησης, διασφαλίζοντας παράλληλα έγκαιρες διαδικασίες ταυτοποίησης,

(γ) να διασφαλίσει ότι η διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας είναι διεπιστημονική, επιστημονικά τεκμηριωμένη, σέβεται τα δικαιώματα των παιδιών, είναι ομοιόμορφη σε όλη τη χώρα και χρησιμοποιείται μόνο σε περιπτώσεις σοβαρών αμφιβολιών σχετικά με την ηλικία που δηλώνεται, και λαμβάνει υπόψη τα έγγραφα ή άλλες μορφές διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων, και να διασφαλίσει την πρόσβαση σε αποτελεσματικούς μηχανισμούς προσφυγής,

(δ) να επανεξετάσει τον νόμο αριθ. 4636/2019 για να διασφαλίσει ότι παρέχεται ειδική μέριμνα και κατάλληλες εγγυήσεις στις διαδικασίες ασύλου για τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων και χωρισμένων παιδιών, και ότι τα εν λόγω

παιδιά εξαιρούνται από τις διαδικασίες ασύλου που επισπεύδονται στα σύνορα, και να επεκτείνει τον ορισμό των "μελών της οικογένειας" ώστε να συμπεριλάβει τις οικογένειες που δημιουργούνται κατά τη διέλευση- και να διευκολύνει την οικογενειακή επανένωση,

(ε) να υιοθετήσει την αναθεωρημένη νομοθεσία για το σύστημα επιτροπείας και την ανάδοχη φροντίδα για τα ασυνόδευτα παιδιά και να την εφαρμόσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ανάγκες των παιδιών,

(στ) να διασφαλίσει την πρόσβαση σε δωρεάν νομική βοήθεια και κατάλληλη συνδρομή εγκαίρως, για όλα τα παιδιά μετανάστες, σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, και να εγγυηθεί την κατάρτιση και τη διαθεσιμότητα δικηγόρων σε όλη την επικράτεια, ιδίως για τα παιδιά που ζουν σε καταυλισμούς και κέντρα υποδοχής,

(ζ) να διασφαλίσει ότι τα παιδιά μετανάστες έχουν πρόσβαση σε κατάλληλους για την ηλικία τους, φιλικούς προς τα παιδιά μηχανισμούς απονομής δικαιοσύνης και σε ένδικο μέσα για να αμφισβητήσουν όλες τις αποφάσεις που σχετίζονται με το μεταναστευτικό τους καθεστώς,

(η) να παρέχει σε όλα τα παιδιά πρόσφυγες, αιτούντα άσυλο και ασυνόδευτα παιδιά βιώσιμη, ανοικτή και ποιοτική στέγαση και καταφύγιο εκτός των χώρων κράτησης, μεταξύ άλλων με την αύξηση της ικανότητας υποδοχής και της ποιότητας, την εφαρμογή της πρωτοβουλίας μετεγκατάστασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το άμεσο κλείσιμο των "ασφαλών ζωνών" και την ανάπτυξη βάσης δεδομένων προστασίας,

(ι) όσον αφορά τα επίπεδα μόλυβδου στο έδαφος και τη σκόνη στον καταυλισμό Μαυροβουνίου, να παράσχει εξετάσεις αίματος και θεραπεία στα παιδιά και να τα μεταφέρει σε ασφαλείς περιοχές,

(ι) Να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των τροφίμων και της υγιεινής,

(ια) Να αντιμετωπίσει τα εμπόδια που εμποδίζουν την πρόσβαση στην εκπαίδευση, μεταξύ άλλων, εξασφαλίζοντας τη μεταφορά στο σχολείο και την πρόσβαση στον εμβολιασμό, τις ιατρικές εξετάσεις και την ταυτοποίηση, εξασφαλίζοντας την πρόσβαση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, επανεξετάζοντας το σχολικό πρόγραμμα σπουδών, παρέχοντας μαθήματα αναπλήρωσης και μαθήματα ελληνικής γλώσσας, εξασφαλίζοντας επαρκή αριθμό εκπαιδευτικών και ενισχύοντας τη διαπολιτισμική τους ικανότητα και αυξάνοντας την παρουσία "συντονιστών εκπαίδευσης προσφύγων" στα σχολεία,

(ιβ) Να παράσχει όλες τις δυνατές διευκολύνσεις, υπηρεσίες και προστασία σε όλους τους πρόσφυγες σε ίση βάση με τους Ουκρανούς πρόσφυγες.

Παιδιά που διαβιούν στο δρόμο

41. Ενώ επισημαίνει με ανησυχία την έλλειψη πληροφοριών που παρέχονται, η Επιτροπή επαναλαμβάνει το γενικό σχόλιό της αριθ. 21 (2017) και τις προηγούμενες συστάσεις της⁹ και καλεί το Συμβαλλόμενο Κράτος να αναπτύξει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των παιδιών σε καταστάσεις δρόμου, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης του αριθμού τους, των συγκεκριμένων καταστάσεων και των βαθύτερων αιτιών, της θέσπισης ενός μηχανισμού παρακολούθησης και της υιοθέτησης μιας στρατηγικής και προγραμμάτων για την πρόληψη και την προστασία και υποστήριξή τους- και να διερευνήσει αμέσως την υπόθεση της Αγίας Βαρβάρας.

Πώληση, εμπορία και απαγωγή

42. Παρότι χαιρετίζει την ποινικοποίηση του αναγκαστικού γάμου και τη δημιουργία του εθνικού μηχανισμού παραπομπής το 2019, η Επιτροπή ανησυχεί ότι πολλά από τα θύματα εμπορίας ανθρώπων που εντοπίστηκαν κατά την περίοδο αναφοράς ήταν παιδιά, ιδίως παιδιά σε καταστάσεις μετανάστευσης και στο δρόμο, τα οποία υφίσταντο σεξουαλική ή εργασιακή εκμετάλλευση και/ή ασχολούνταν με την εξαναγκαστική επαιτεία. Λαμβάνοντας υπόψη τον στόχο 8.7 των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) Να ενισχύσει την εφαρμογή των διαδικασιών ταυτοποίησης των θυμάτων, μεταξύ άλλων στις συνοριακές διαβάσεις, και να διασφαλίσει ότι αυτές αποσυνδέονται από τη συνεργασία του θύματος με τις αρχές επιβολής του νόμου,

(β) Να ενισχύσουν την ικανότητα των αρχών επιβολής του νόμου να εντοπίζουν τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, ιδίως μεταξύ των παιδιών που βρίσκονται σε κατάσταση μετανάστευσης και στο δρόμο, των παιδιών Ρομά και άλλων παιδιών σε ευάλωτες καταστάσεις, και να τα παραπέμπουν σε βοήθεια και προστασία,

(γ) να ενισχύσει την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών, ιδίως καταφυγίου, υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένων των εξετάσεων COVID-19, και κοινωνικής επανένταξης, και να διασφαλίσει την αποτελεσματική πρόσβαση σε

⁹ CRC/C/GRC/CO/2-3, παρ. 67.

αποζημίωση για τα παιδιά-θύματα- και να παράσχει στήριξη στις ΜΚΟ που παρέχουν βοήθεια στα θύματα,

(δ) Να διερευνά αποτελεσματικά και να ασκήσει ποινική δίωξη σε περιπτώσεις εμπορίας παιδιών και να εξασφαλίζει τις κατάλληλες καταδίκες για τους δράστες, μεταξύ άλλων για επίσημη συνενοχή,

(ε) να διασφαλίσει ότι εφαρμόζονται οι διατάξεις για την προστασία των θυμάτων και των μαρτύρων και ότι οι διώξεις είναι επικεντρωμένες στα θύματα, φιλικές προς τα παιδιά και ευαίσθητες ως προς το φύλο, και να παρέχει κατάρτιση στους δικαστές, τους εισαγγελείς και τους υπαλλήλους των υπηρεσιών επιβολής του νόμου στο θέμα αυτό- και να μειώσει τη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών για υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων.

Απονομή δικαιοσύνης σε παιδιά

43. Η Επιτροπή χαιρετίζει την αποποινικοποίηση της επαιτείας, την ενσωμάτωση της οδηγίας (ΕΕ) 2016/800 με το νόμο αριθ. 4689/2020 και την εισαγωγή του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση στο νόμο αριθ. 4855/2021. Υπενθυμίζοντας το γενικό σχόλιο της αριθ. 24 (2019), η Επιτροπή καλεί το Συμβαλλόμενο Κράτος να ευθυγραμμίσει το σύστημα δικαιοσύνης για τα παιδιά με τη Σύμβαση και άλλα σχετικά πρότυπα και ιδίως να διασφαλίσει ότι

(α) οι εξειδικευμένοι δικαστές για παιδιά και οι επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά παραβάτες να λαμβάνουν κατάλληλη συνεχή κατάρτιση σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού,

(β) να τηρούνται οι διαδικαστικές εγγυήσεις για όλα τα παιδιά, δηλαδή για όλα τα άτομα κάτω των 18 ετών, που εισέρχονται στο σύστημα δικαιοσύνης και ότι τα παιδιά επωφελούνται από την παροχή νομικής συνδρομής από την έρευνα και μετά,

(γ) η κράτηση να χρησιμοποιείται ως έσχατο μέτρο, για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα, και να επανεξετάζεται σε τακτική βάση, με σκοπό την απόσυρσή της,

(δ) Να θεσπίζονται οι αναγκαίες νομοθετικές ρυθμίσεις και άλλα μέτρα για την εφαρμογή των μη στερητικών της ελευθερίας μέτρων που προβλέπονται στον Ποινικό Κώδικα (Ν. 3189/2003),

(ε) Τα παιδιά που στερούνται της ελευθερίας να κρατούνται χωριστά από τους ενήλικες,

(στ) Οι συνθήκες κράτησης, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών προσωρινής κράτησης και των "αναμορφωτικών μέτρων", να συμμορφώνονται με τα διεθνή

πρότυπα, μεταξύ άλλων όσον αφορά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και την εκπαίδευση, και ότi όλα τα καταστήματα κράτησης να υπόκεινται σε συνεχή παρακολούθηση,

(ζ) να συλλέγονται συστηματικά αναλυτικά στοιχεία για τα παιδιά παραβάτες.

ΙΑ. Συνέχεια στις προηγούμενες καταληκτικές παρατηρήσεις και συστάσεις της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των προαιρετικών πρωτοκόλλων της Σύμβασης

Προαιρετικό πρωτόκολλο σχετικά με την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία

44. Υπενθυμίζοντας τις κατευθυντήριες γραμμές του 2019 σχετικά με την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου και τις προηγούμενες καταληκτικές παρατηρήσεις της επί της έκθεσης του Συμβαλλόμενου Κράτους που υποβλήθηκε δυνάμει του άρθρου 12 του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου, η Επιτροπή καλεί το Συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) Να ευθυγραμμίσει τον ποινικό κώδικα με τα άρθρα 2 και 3 του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου,

(β) Να αποτρέψει και να ποινικοποιήσει ρητά την πώληση παιδιών,

(γ) Να θεσπίσει μηχανισμούς για τον εντοπισμό, την προστασία και την υποστήριξη των θυμάτων όλων των αδικημάτων που προβλέπονται στο Προαιρετικό Πρωτόκολλο πέραν της εμπορίας ανθρώπων,

(δ) Να θεσπίσει εξωεδαφική δικαιοδοσία για όλα τα εγκλήματα που προβλέπονται στο πλαίσιο του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου.

Προαιρετικό πρωτόκολλο για τη συμμετοχή παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις

45. Υπενθυμίζοντας τις προηγούμενες καταληκτικές παρατηρήσεις της επί της έκθεσης του Συμβαλλόμενου Κράτους που υποβλήθηκε δυνάμει του άρθρου 8 του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου, η Επιτροπή καλεί το Συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) Να ποινικοποιήσει ρητά τη στρατολόγηση παιδιών κάτω των 18 ετών από μη κρατικές ένοπλες ομάδες,

(β) Να συλλέγει στοιχεία, να αξιολογεί την κατάσταση και να προστατεύει τα παιδιά που ενδέχεται να έχουν εμπλακεί ή χρησιμοποιηθεί σε ένοπλες συγκρούσεις στο εξωτερικό,

(γ) Να δημιουργήσει μηχανισμό για τον έγκαιρο εντοπισμό των αλλοδαπών παιδιών που ενδέχεται να έχουν εμπλακεί σε ένοπλες συγκρούσεις στο εξωτερικό κατά την

είσοδό τους στο Συμβαλλόμενο Κράτος και να τους παρέχει σωματική και ψυχολογική αποκατάσταση και κοινωνική ένταξη στην κοινωνία,

(δ) να συμπεριλάβει την εκπαίδευση για την ειρήνη στα σχολικά προγράμματα σπουδών,

(ε) Να απαγορεύσει δια νόμου την εξαγωγή όπλων σε κράτη που ενδέχεται να στρατολογήσουν παιδιά κάτω των 18 ετών.

ΙΒ. Επικύρωση του προαιρετικού πρωτοκόλλου για τη διαδικασία επικοινωνίας

46. Η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος, προκειμένου να ενισχύσει περαιτέρω την εκπλήρωση των δικαιωμάτων των παιδιών, να επικυρώσει το Προαιρετικό Πρωτόκολλο σχετικά με μια διαδικασία επικοινωνίας.

ΙΓ. Επικύρωση διεθνών πράξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα

47. Η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος, προκειμένου να ενισχύσει περαιτέρω την εκπλήρωση των δικαιωμάτων των παιδιών, να εξετάσει το ενδεχόμενο επικύρωσης της Διεθνούς Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων όλων των διακινούμενων εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους.

ΙV. Εφαρμογή και υποβολή εκθέσεων

A. Παρακολούθηση και διάδοση

48. Η Επιτροπή συνιστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος να λάβει όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή των συστάσεων που περιέχονται στις παρούσες καταληκτικές παρατηρήσεις και τη διάδοση μιας φιλικής προς τα παιδιά έκδοσης και την ευρεία πρόσβαση σε αυτά, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών που βρίσκονται στις πλέον μειονεκτικές καταστάσεις. Η Επιτροπή συνιστά επίσης να καταστούν ευρέως διαθέσιμες οι συνδυασμένες τέταρτη έως έκτη περιοδικές εκθέσεις, οι γραπτές απαντήσεις στον κατάλογο θεμάτων και οι παρούσες καταληκτικές παρατηρήσεις στις γλώσσες της χώρας.

B. Επόμενη έκθεση

49. Η Επιτροπή καλεί το Συμβαλλόμενο Κράτος να υποβάλει τη συνδυασμένη έβδομη και όγδοη περιοδική του έκθεση έως τις 9 Ιουνίου 2027 και να συμπεριλάβει σε αυτήν πληροφορίες σχετικά με τη συνέχεια που δόθηκε στις παρούσες καταληκτικές παρατηρήσεις. Η έκθεση θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τις εναρμονισμένες κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για την υποβολή εκθέσεων¹⁰ ανά συνθήκη και

¹⁰ CRC/C/58/Rev.3.

δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις 21.200 λέξεις¹¹. Σε περίπτωση που υποβληθεί έκθεση που υπερβαίνει το καθορισμένο όριο λέξεων, θα ζητηθεί από το Συμβαλλόμενο Κράτος να συντομεύσει την έκθεση. Εάν το Συμβαλλόμενο Κράτος δεν είναι σε θέση να επανεξετάσει και να υποβάλει εκ νέου την έκθεση, η μετάφρασή της για τους σκοπούς της εξέτασης από την Επιτροπή δεν μπορεί να διασφαλιστεί.

50. Η Επιτροπή καλεί επίσης το Συμβαλλόμενο Κράτος να υποβάλει ένα επικαιροποιημένο βασικό έγγραφο, το οποίο δεν θα υπερβαίνει τις 42.400 λέξεις, σύμφωνα με τις απαιτήσεις για το κοινό βασικό έγγραφο που περιέχονται στις εναρμονισμένες κατευθυντήριες γραμμές για την υποβολή εκθέσεων στο πλαίσιο των διεθνών συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με ένα κοινό βασικό έγγραφο και τα ειδικά έγγραφα¹² για τις συνθήκες και την παράγραφο 16 της απόφασης 68/268 της Γενικής Συνέλευσης.

Πιστή και ακριβής μετάφραση από τα Αγγλικά του συνημμένου εγγράφου.

Μαρία Καραγεώργου, Πιστοποιημένη Μεταφράστρια ΥΠΕΞ

ΥΑ Π23ΜΕΤ - 34908/2021, ΦΕΚ 3149/Β/19-07-2021

Αθήνα, 06/06/2024

"Το κείμενο των Καταληκτικών Παρατηρήσεων μεταφράστηκε από μέλη του προσωπικού του Συνηγόρου του Πολίτη, με στόχο την ευρύτερη διάδοσή τους στην ελληνική κοινωνία"

¹¹ 11 Ψήφισμα 68/268 της Γενικής Συνέλευσης, παρ. 16.

¹² HRI/GEN/2/Rev.6, κεφ. Ι.